

Välirauhan aika (1940-41) ja jatkosota (1941-44)

A. Välirauhasta uuteen sotaan s. 87-88

1. Mitä Suomessa pelättiin talvisodan jälkeen?

Neuvostoliiton uutta hyökkäystä.

2. Mikä Neuvostoliiton toimenpide lisäsi huolta Suomessa?

Neuvostoliitto miehitti Baltian maat ja ne liitettiin NL:oon.

3. Neuvostoliitto myös painosti Suomea esimerkiksi seuraavin tavoin:

- **Presidentti Kallion erottua NL ilmoitti ketä se ei hyväksy Suomen seuraavaksi presidentiksi.**
- **NL vaati Suomea hyväksymään Puna-armeijan joukkojen kuljettamisen rautateitse Suomen halki Moskovan rauhanehdoissa saamaansa Hangon tukikohtaan.**
- **NL vaati Suomea ottamaan Petsamon nikkeli-kaivoksen haltuunsa brittiläis-kanadalaiselta yhtiöltä jolle se kuului ja alkamaan toimittaa nikkeliä Neuvostoliitolle.**
- **NL ampui alas Virosta Suomeen matkalla olleen suomalaisen matkustajakone Kalevan.**

Suomi etsi liittolaisia voidakseen säilyä itsenäisenä. Vaihtoehtoja olivat teoriassa:

a) Ruotsi. NL ja Saksa vastustivat ajatusta ja siksi Ruotsi ei uskaltanut liittoutua Suomen kanssa.

b) Englanti ja Ranska jotka olivat tarjonneet Suomella apua talvisodan aikana. Miksi avun saaminen länsivalloilta ei kuitenkaan enää ollut mahdollista kesällä 1940? Katso karttaa sivulla 94!

Saksa oli valloittanut Tanskan ja Norjan: yhteydet länteen olivat poikki.

c) Saksa, joka alkoi suunnitella NL:n kanssa tekemänsä sopimuksen rikkomista ja Operaatio Barbarossaa eli hyökkäystä Neuvostoliittoon.

Mitä Saksa tarjosi Suomelle syksyllä 1940?

Aseita ja leipäviljaa.

Mitä Saksa pyysi Suomelta?

Lupaa saada kuljettaa joukkojaan Suomen halki Pohjois-Norjaan.

Miksi Suomen johto suostui Saksan ehdotuksiin?

Haluttiin tukea NL:oa vastaan eikä sitä muualta ollut saatavilla. Toivottiin, että Hitler suojaisi Suomea Stalinilta.

Kun yhteistyö Saksan kanssa syveni niin suomalaiset ymmärsivät että Hitler oli päättänyt hyökätä Neuvostoliittoon. Mitä toiveita suomalaiset ajattelivat silloin voivansa toteuttaa?__

Saada talvisodassa menetetyt alueet takaisin.

B. Jatkosota: hyökkäysvaihe ja asemasota s. 88-89

4. Miten jatkosota alkoi?

Saksan hyökättyä NL:oon kesällä 1941 Suomi julistautui puolueettomaksi. NL kuitenkin pommitti Suomen kaupunkeja jolloin presidentti Ryti totesi Suomen joutuneen taas sotaan.

5. Oliko jatkosodan syttyminen mielestäsi enemmän Suomen vai Neuvostoliiton syytä? Perustele!

Suomen: Suomi teki sotilaallista yhteistyötä Saksan kanssa ja salli saksalaisten pommikoneitten tankata paluulentoilla Suomessa.

Suomi odotti pääsevänsä valtaamaan Karjalan takaisin.

NL:n: NL pommitti Suomen kaupunkeja vaikka Suomi oli julistautunut puolueettomaksi.

6. Jatkosodan hyökkäysvaiheessa syksyllä 1941 Suomen joukot etenivät yli vanhan rajan Itä-Karjalaan, joka ei koskaan ollut kuulunut Suomelle. Millä sitä perusteltiin?

- a) Saataisiin ”tinkimävaraa” rauhanneuvotteluihin
- b) Jotkut halusivat luoda ”Suur-Suomen”
- c) Oli helpompi puolustautua vesistöjen (Syväri -joki, Äänisjärvi) rannalla

7. Vastoin sodankäynnin sääntöjä suomalaiset vangitsivat Itä-Karjalan venäläisen siviiliväestön leireille. Leirejä kutsuttiin ensin keskitysleireiksi mutta sitten nimi vaihdettiin kuten s. 89 kuvasta näkyy.

a) Millä uudella nimellä leirejä alettiin kutsua?

”Siirtoleiri”

b) Mistä luulisit nimen vaihtamisen johtuneen?

Ei haluttu että ne rinnastettaisiin Saksan tuhoamisleireihin.

c) Minkä ajattelet olleen leirien tarkoitus?

Ehkä niihin vangitut venäläiset oli tarkoitus siirtää myöhemmin Venäjälle?

(Siten valloitetusta alueesta olisi tullut ”suomalaisempi”.)

C. Torjuntataistelut ja rauhan teko s. 98-102

8. Milloin Suomessa ymmärrettiin Saksan häviävän sodan Neuvostoliittoa vastaan?

Stalingradin taistelun jälkeen (Vuoden 1943 alussa siis)

9. Miksi Suomi ei silti tehnyt vielä rauhaa?

Saksa oli vielä vahva ja olisi voinut miehittää Suomen. Suomi oli myös riippuvainen Saksasta tuotavasta leipäviljasta. (Saksaa ei siis voinut suuttua tekemällä rauhaa ilman sen lupaa.)

10. Miten Stalin päätti ratkaista Suomen kohtalon kesällä 1944?

Suurhyökkäyksellä joka alkoi 9.6. 1944 Karjalankannaksella.

11. Suomen rintama murtui Karjalankannaksella ensin Valkeasaassa 10. kesäkuuta ja myöhemmin taempi puolustuslinja Kuuterselässä. Neuvostoliiton rauhanehtona Suomelle oli ehdoton antautuminen. Viipurikin menetettiin nopeasti mikä oli shokki.

a) Miten Suomi onnistui pysäyttämään Puna-armeijan etenemisen ja Suomen miehityksen?

Tali-Ihantalassa saatiin torjuntavoitto. Saksasta saatiin myös apua: uusia panssarintorjunta-aseita ja osasto Stuka -syöksypommittajia.

b) Millaisen uhrauksen presidentti Ryti joutui tekemään tässä tilanteessa?

Hän kirjoitti Hitlerille kirjeen jossa lupasi olla tekemättä rauhaa NL:n kanssa ellei Saksakin tee.

12. Miksi Neuvostoliitto ei ollut enää halukas jatkamaan hyökkäystä suomalaisten torjuttua sen?

Hyökkäyksen jatkaminen olisi vaatinut uusia joukkoja ja NL tarvitsi ne Saksaa vastaan.

”Kilpajuoksu Berliiniin” länsivaltojen kanssa oli alkanut Normandian maihinnousun (6.6. 1944) jälkeen. Stalin tahtoi ehtiä ensin Berliiniin ja Suomi sai jäädä.

13. Miten ja milloin Suomen sota Neuvostoliittoa vastaan loppui?

Solmittiin aselepo 4. syyskuuta 1944.

14. Miksi sota Suomen osalta jatkui silti vielä vuoteen 1945 asti?

Rauhanehtojen mukaisesti Suomen piti karkottaa saksalaiset Suomesta. Se johti ns. Lapin sotaan Saksan joukkoja vastaan.

15. Miten Suomi selvisi toisesta maailmansodasta? Mikä meni hyvin ja mikä huonosti? Toimivatko Suomen johtajat mielestäsi hyvin vai huonosti?

+ Suomi oli ainoa sotaan osallistunut maa Britannian ohella jota ei miehitetty, Suomi säilyi koko sodan ajan itsenäisenä ja demokraattisena vaikka vastustaja oli ylivoimainen

+ Suomessa kuoli vain n. 2000 siviiliä sodan aikana, kaikki Suomen juutalaisetkin pelastuivat

- paljon sotilaita kuoli sodissa

- Suomi menetti paljon maa-alastaan, toiseksi suurimman kaupungin Viipurin, yli 400 000 suomalaista joutui evakkoon

Jälkeenpäin on arvosteltu Suomen johtoa taipumattomuudesta Neuvostoliiton vaatimuksiin ennen talvisotaa. Mutta olisiko Stalin jättänyt Suomen rauhaan jos Suomi olisi suostunut vaatimuksiin? Baltian maat miehitetiin joka tapauksessa.

Myös Suomen lähtemistä jatkosotaan on arvosteltu. Jälkikäteen voi tietysti sanoa ettei siitä ollut hyötyä kun Karjala menetettiin kuitenkin ja paljon sotilaita kuoli. Mutta oliko Suomella vaihtoehtoja kun ainoa tuki oli saatavilla Saksasta? Eikä Karjalasta haluttu luopua kun oli mahdollisuus saada se takaisin.